

عامه گرایی و عامه نویسی

دکتر ادبیات داستانی

دکتر ماندانا خسروانی مجد

عنوان : عامه گرایی و عامه نویسی در ادبیات داستانی

تالیف : ماندانا خسروانی مجد ناشر : خسروانی مجد

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۸-۱۴-۰

تعداد صفحه : ۵۰۹

ویرایش اول : ویراستار : ماندانا خسروانی مجد

چاپ اول : قطع : وزیری تیراژ : ۵۰۰

قیمت : ۲۹۰۰۰ ریال

آدرس : ارومیه : شهرک فرهنگیان ، خیابان شمالی ، کوچه

۲۵ ، پلاک ۱۱ / ۹۱۴۴۴۰۸۹۲۷

Mana.majd@gmail.com

سرشناسه	خسروانی مجد، ماندانا، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پندآور	عامه گرایی و عامه نویسی در ادبیات داستانی / ماندانا خسروانی مجد.
مشخصات نشر	ارومیه : انتشارات خسروانی مجد، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۵۰۹ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۸-۱۴۰
وضعیت فهرست نویسی	ف
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	داستان های فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد.
موضوع	داستان نویسان ایرانی -- قرن ۱۴ -- نقد و تفسیر.
رده بندی کنگره	۳۸۶۹PIR / ع ۵۰۹ / ۳۹۳
رده بندی دیویی	۳/۶۲۰۹۱۸
شماره کتابشناسی ملی	۳۴۵۰۳۱۱

فهرست مطالب و موضوعات

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه :	۱۸
فصل اول : "علی موذنی"	۲۰
۱-۱- زندگی نامه و آثار.....	۲۰
۱-۲- «ملاقات در شب آفتابی».....	۲۱
۱-۳- نگاهی به رمان «نوشدارو» اولین رمان علی موذنی.....	۲۲
۱-۴- یادداشتی بر رمان «ظهور» هویتی مستقل در فرهنگ مذهبی.....	۲۵
۱-۵- «خوش نشین».....	۳۲
۱-۶- رمان اجاره نشین ها.....	۳۳
۱-۷- نگاهی به «ارتباط ایرانی».....	۳۹
۱-۸- نگاهی به رمان «نه آبی نه خاکی».....	۴۶

فصل دوم: "علی اشرف درویشیان"..... ۵۰

۱-۲- زندگی نامه و آثار ۵۰

۳-۲- نگاهی و تاملی بر برخی آثار علی اشرف درویشیان ۶۸

۴-۲- «جنگ بیستون» ۶۸

۵-۲- «افسانه‌ها و متل‌های کردی» ۶۸

۶-۲- «سال‌های ابری» ۶۹

۷-۲- «ادبیات کودک و نوجوان» ۶۹

۸-۲- هستی‌شناسی جبر تاریخی ۷۰

۹-۲- ساختار: یک دنیا در چند صفحه ۷۲

۱۰-۲- گذری بر «سال‌های ابری» بررسی محتوایی «سال‌های ابری» ۸۰

۱۱-۲- سبک نگارش علی اشرف درویشیان «سال‌های ابری» ۱۰۱

فصل سوم: "علی محمد افغانی" ۱۱۳

۱-۳- زندگی نامه و آثار ۱۱۳

۲-۳- شوهر "آهو خانم" ۱۱۴

فصل چهارم: "عمران صلاحی" ۱۲۵

۱-۴- زندگی نامه و آثار ۱۲۵

فصل پنجم: "غزاله علیزاده" ۱۲۴

۱-۵- زندگی نامه، پرونده ای مفصل برای "غزاله علیزاده" ۱۲۴

۲-۵- نگاهی بر رمان «شب های تهران» ۱۴۱

۳-۵- نقد و بررسی آثار غزاله علی زاده ۱۴۲

www.ketab.ir

فصل ششم: "غلام حسین ساعدی" ۱۴۹

۱- ۶- زندگی نامه ۱۴۹

۲- ۶- دکتر "غلامحسین ساعدی": از پروانه‌ای در تبریز، تا گورستان پرلاشز پاریس ۱۶۲

۳- ۶- داستانی در دل داستان‌ها ۱۶۵

۴- ۶- همیاری و مشارکت در کلاته نان: نگاهی به «کلاته نان» اثر "غلام حسین ساعدی" ۱۶۶

۵- ۶- عزاداران بیل ۱۷۰

۶- ۶- حکایت مسافری که چمدان هایش را باز نکرد ۱۷۳

۷- ۶- عاشقانه‌های "غلامحسین ساعدی" ۱۷۶

۸- ۶- نقد رمان «غریبه در شهر» ۱۷۸

۹- ۶- ورزشی‌ها خود ماییم ۱۸۰

فصل هفتم: "فتانه حاج سید جوادی" ۱۸۷

۱- ۷- زندگی نامه و آثار ۱۸۷

۲- ۷- انتظار ما و «بامداد خمار» ۱۸۷

فصل هشتم: "فتح الله بی نیاز"..... ۱۹۵

۸-۱- زندگی نامه و آثار..... ۱۹۵

۸-۲- ترجیع بندی برای شاعران جوان نوشته "فتح الله بی نیاز"..... ۱۹۷

۸-۳- به بهانه ی انتشار «در جهانِ رمانِ مدرنیستی»..... ۲۰۵

۸-۴- تقدی بر کتاب «افعی ها خود کشی نمی کنند»..... ۲۰۶

فصل نهم: "فرخنده آقایی"..... ۲۰۹

۹-۱- زندگی نامه و آثار..... ۲۰۹

۹-۲- ز شیطان آموخت و سوزاند..... ۲۰۹

۹-۳- «راز کوچک»..... ۲۱۱

۹-۴- مراسم اختتامیه و تقدیر از نویسندگان..... ۲۱۲

فصل دهم: "فرزانه کرم پور"..... ۲۱۴

۱۰-۱- زندگی نامه و آثار..... ۲۱۴

۱۰-۲- آدم گم شده بود «نگاهی به مجموعه داستان «حوا در خیابان»..... ۲۱۶

۱۰-۳- «دعوت با پست سفارشی» واقعیت های فرا واقعی..... ۲۱۸

۱۰-۴- «اعلانم حیاتی یک زن»..... ۲۱۹

فصل یازدهم: "صادق کریمار"..... ۲۲۱

۱-۱۱- زندگی نامه و آثار..... ۲۲۱

۲-۱۱- «غنیمت» ماجرای پدری که دخترش را در تلویزیون دید..... ۲۲۵

۳-۱۱- رمان «نامیرا»..... ۲۲۶

۴-۱۱- «دشت های سوزان» روایتی خواندنی از استعمار انگلیس در دوران ناصرالدین شاه..... ۲۳۱

فصل دوازدهم: "فرشته ساری"..... ۲۳۷

۱-۱۲- زندگی نامه و آثار..... ۲۳۷

۲-۱۲- بررسی مجموعه داستان «مرکز خرید خاطره»؛ در اکنون و اکنون بعدتر..... ۲۳۸

۳-۱۲- داستان کوتاه «زمان گمشده» در فرهنگ سرای فردوس خوانش و تقد شد..... ۲۴۵

فصل سیزدهم: "فهیمه رحیمی"..... ۲۴۸

۱-۱۳- زندگی نامه و آثار..... ۲۴۸

۲-۱۳- نقد رمان «پاییز را فراموش کن»..... ۲۶۰

فصل چهاردهم: "م. مودب پور"	۲۶۴
۱-۱۴- زندگی نامه و آثار	۲۶۴
۲-۱۴- تحلیل رمان های "م. مودب پور"	۲۶۶
۳-۱۴- تحلیل رمان «یاسمین» بر اساس نظریه "گلدمن"	۲۷۱
۴-۱۴- نقد رمان «رکسانا»	۲۷۴
۵-۱۴- نقدی کوتاه بر رمان ۶۰۰ صفحه ای گندم اثر "م. مودب پور"	۲۷۵
فصل پانزدهم: "محمد ایوبی"	۲۷۹
۱-۱۵- زندگی نامه و آثار	۲۷۹
۲-۱۵- از جنوب تا جنوب "محمد ایوبی"، صورتک های تسلیم	۲۸۱
۲-۱۵- بررسی المان های ادبیات کلاسیک در آثار "محمد ایوبی" موضوع مهمی است	۲۸۱
۳-۱۵- رمان نیمه کاره ی "محمد ایوبی"	۲۸۲
۴-۱۵- سرگردانی ابدی، مروری بر رمان «صورتک های تسلیم»	۲۸۴
۵-۱۵- نگاهی به «روز گراز»	۲۸۵
فصل شانزدهم: "محمد شریفی نعمت آباد"	۲۸۹
۱-۱۶- زندگی نامه و آثار	۲۸۹
۲-۱۶- راوی باران های بومی: "محمد شریفی"	۲۸۹
۳-۱۶- نویسندگانی که پست مدرنیسم را آبروداری کرده اند	۲۹۱
۴-۱۶- در جست و جوی کودکی معنابخش پای درختان برزخی	۲۹۳

فصل هفدهم: "محمد محمدعلی" ۲۹۸

۱۷-۱- زندگی نامه و آثار ۲۹۸

۱۷-۲- نقد و بررسی کلی آثار ۳۰۱

۱۷-۳- تجربه داستان نویسی "محمد محمدعلی" در شب تجربه ۳۰۵

۱۷-۴- در کوچه باد می آید ۳۰۸

۱۷-۵- سیمای زن در رمان های "محمد محمدعلی" ۳۱۳

۱۷-۶- دوباره بی کتاب های "محمد محمدعلی" ۳۱۴

۱۷-۶-۱- جمشید و جمک ۳۱۴

۱۷-۶-۲- دروغ از روبه رو ۳۱۵

۱۷-۶-۳- پنج سال قبل از ۱۹۸۵ ۳۱۶

۱۷-۶-۴- در باره ی "چشم دوم" ۳۱۶

۱۷-۶-۵- در باره «باورهای خیس یک مرده» ۳۱۷

۱۷-۶-۶- رعد و برق بی باران ۳۱۹

۱۷-۶-۷- تجدد و تعصب؛ نگاهی بر کتاب «رعد و برق بی باران» ۳۱۹

۱۷-۶-۸- از ما بهتران ۳۲۲

۱۷-۶-۹- هوای جن آلود (در باره مجموعه داستان «از ما بهتران») ۳۲۳

- ۳۲۳..... ۱۰-۶-۱۷- جن
- ۳۲۴..... ۱۱-۶-۱۷- سرناچی
- ۳۲۵..... ۱۲-۶-۱۷- چشم سفید
- ۳۲۵..... ۱۳-۶-۱۷- "قاسم" شرط بند
- ۳۲۶..... ۱۴-۶-۱۷- "علی" پیش پیشی
- ۳۲۷..... ۱۵-۶-۱۷- مای گداران
- ۳۲۷..... ۱۶-۶-۱۷- مرغ عشق و آهو
- ۳۲۸..... ۱۷-۶-۱۷- ایستگاه هراس
- ۳۲۸..... ۱۸-۶-۱۷- شکار در سراب نیلوفر
- ۳۲۹..... ۱۹-۶-۱۷- چهارشنبه سوری
- ۳۳۰..... ۲۰-۶-۱۷- مهمان سرا
- ۳۳۱..... ۲۱-۶-۱۷- رمان «آدم و حوا»
- ۳۳۳..... ۲۲-۶-۱۷- آدم و حوا
- ۳۳۴..... ۱۷-۷- نظریه های مختلف در باره ی محمد محمدعلی
- ۳۳۴..... ۸-۱۷- در باره ی «برهنه در باد»
- ۳۴۰..... ۹-۱۷- اسطوره ی معکوس؛ حاشیه ای بر «برهنه در باد»
- ۳۴۲..... ۱۰-۱۷- گزارش نقد رمان «برهنه در باد»
- ۳۴۶..... ۱۱-۱۷- بازنستگی و داستان های دیگر، "محمد محمدعلی"

- ۱۷-۱۲- حاشیه ای بر رمان «جهان زندگان»..... ۳۴۷
- ۱۷-۱۳- قصه ی «تهمینه»..... ۳۴۹
- ۱۷-۱۴- داستان پایان ها..... ۳۴۹
- ۱۷-۱۵- مشی و مشیانه..... ۳۵۲
- ۱۷-۱۶- «نقش پنهان»..... ۳۵۵
- ۱۷-۱۷- جهان داستانی "محمد محمدعلی": احترام به نقش پنهان خواننده..... ۳۵۶
- فصل هجدهم: "محمد رحیم اخوت"..... ۳۶۱
- ۱۸-۱- زندگی نامه و آثار..... ۳۶۱
- ۱۸-۲- خود نوشتی به قلم "اخوت"..... ۳۶۳
- ۱۸-۳- نام ها و سایه ها..... ۳۶۳
- ۱۸-۴- تعلیق، روایت بی رحمی "ظل السلطان"..... ۳۶۷
- فصل نوزدهم: "محمد رضا پورجعفری"..... ۳۷۱
- ۱۹-۱- زندگی نامه و آثار..... ۳۷۱
- ۱۹-۲- نگاهی به مجموعه داستان «تورهای خالی» "محمد رضا پورجعفری"..... ۳۷۲

- فصل بیستم: "محمدرضا صفدری" ۳۷۶
- ۲۰-۱- زندگی نامه و آثار ۳۷۶
- ۲۰-۲- آدم های قهرمان در داستان های "محمدرضا صفدری" ۳۷۸
- ۲۰-۳- من بیر نیستم پیچیده به بالای خود تاکم ۳۷۹
- ۲۰-۴- در تارو بود جامه های از یاد رفته ۳۸۰
- ۲۰-۵- در سقایش نشانه ها ۳۹۷
- فصل بیست و یکم: "محمود گلاب دره ای" ۴۰۴
- ۲۱-۱- زندگی نامه ۴۰۴
- ۲۱-۲- مروری بر زندگی و آثار "محمود گلابدره ای" ۴۰۵
- ۲۱-۳- روایت دیگری از بازگشت "گلابدره ای" به ایران ۴۰۹
- ۲۱-۴- گلابدره ای رها بودن را انتخاب کرد ۴۱۲
- ۲۱-۵- "گلابدره ای" مرد رفتن، دیدن و ثبت لحظه ها بود ۴۱۴
- ۲۱-۶- "گلابدره ای" در سکوت روشن فکران «لحظه های انقلاب» را نوشت ۴۱۴
- ۲۱-۷- نویسنده ای توانمند و متعهد به انقلاب اسلامی ۴۱۶
- ۲۱-۸- داستان «ننه» ۴۱۸

فصل بیست و دوم: "محمود دولت آبادی"	۴۱۹
۱- ۲۲- زندگی نامه و آثار	۴۱۹
۲- ۲۲- دولت آبادی"، نویسنده ای از تبار یهودی	۴۲۴
۳- ۲۲- نگاهی گذرا به قلم زدن های سالیان "محمود دولت آبادی"	۴۲۵
۴- ۲۲- "دولت آبادی" و قدرت نویسندگی	۴۲۶
۵- ۲۲- دیدار بلوچ	۴۲۹
۶- ۲۲- زبون نوشتن	۴۳۲
۷- ۲۲- تمایش نامه های "محمود دولت آبادی"	۴۳۴
۸- ۲۲- معرفی کتاب: «کنل» نوشته محمود دولت آبادی، به زبان آلمانی	۴۴۴
۹- ۲۲- نومیدانه ترین داستان "دولت آبادی"	۴۴۸
۱۰- ۲۲- کلیدر	۴۵۲
۱۱- ۲۲- رنج نامه ی «جای خالی سلوچ»	۴۶۴
۱۲- ۲۲- سلوک	۴۷۲
۱۳- ۲۲- جایگاه عناصر شعر در آثار "محمود دولت آبادی"	۴۷۸
۱۴- ۲۲- نام شناسی داستان	۴۸۹
۱۵- ۲۲- جلوه هایی از مکاتب ادبی در زبان داستانی "احمد محمود" و "محمود دولت آبادی"	۴۹۱
فهرست منابع	۴۹

رمان های عامه پسند نوین، از پاورقی ها آغاز شدند. پاورقی های یکی دو صفحه ای که اول در مجلات خانوادگی چاپ می شدند و بعدها به کتاب تبدیل می شدند. روزنامه نگاری و نویسندگی به شکل امروزی در ایران، از اواسط حکومت قاجار و دوران محمدعلی شاه آغاز می شود؛ اما پاورقی ها، همان زمان به دنیا نیامدند. حسن میرعابدینی مؤلف «صد سال داستان نویسی ایران» معتقد است:

در طول تاریخ داستان نویسی ایران همواره کتاب های عامه پسند (شاخه ای از ادبیات که خصلت سرگرم کنندگی و کشش داستانش برجسته از دیگر عناصر داستان نویسی است) از نظر تعداد، برتری چشمگیری نسبت به آثار متعالی داشته اند. داستان نویسان عامه پسند از درگیری بر سر پول، مقام و زن می نویسند و به مفاهیمی توجه می کنند که مایه های زندگی معمول را تشکیل می دهند. از طرفی رمان عامه پسند، احساس ها و مشغله های ذهنی دورانی را آشکارتر از نمونه های برتر رمان بازتاب می دهد. به قول گلدمن در این آثار می توان پیوند میان ساخت های ذهنی پاره ای از گروه های اجتماعی و ساخت های اثر هنری را کشف کرد. موفقیت این نوع نوشته ها در حدی است که آنها را به رویدادی جامعه شناختی بدل کرده و توجه به کیفیت ادبی آنها را در مرتبه بعدی قرار می دهد. میرعابدینی می نویسد:

خواننده ی رمان عامه پسند بیش از آن که در بند درک علت وقایع باشد نگران دانستن بقیه ماجرا است... هرچند باید بین ساختارهای احساس آنانی که آثار سرگین تامن و فیهیمه رحیمی را می خوانند با آنانی که بامداد خمار فثانه حاج سید جوادی یا حکایت روزگار فریده گلپور را می خوانند فرق گذاشت.

این منتقد ادبی، نویسندگان داستان های عامه پسند در نیمه نخست دهه ۷۰ را ۲ گروه می داند:

گروه اول، نویسندگان داستان های جنایی- پلیسی نظیر احمد محقق و حمیدرضا گودرزی که داستان هایشان از حد گزارش حوادث فراتر نرفته و نویسنده از ژرف کاوی های روانی و صورت بندی حوادث در قالب ادبی بازمانده است.

دومین گروه زنان داستان نویسی هستند که «استعداد خود را در راه تولید آثار عامه پسند عشقی- احساسی به کار گرفته اند... زنان بسیاری نیز به ترجمه داستان های دانیل استیل و سیدنی شلدون به عنوان منابعی برای تولید چنین آثاری پرداخته اند.

میرعابدینی می‌نویسد:

موفقیت نویسندگانی چون فهیمه رحیمی و تسرین ثامنی، راه را برای زنان پاورقی‌نویس هموار می‌کند و چون رمان‌نویسی آنان فعالیت انتشاراتی پول‌سازی است، بسیاری از ناشران برای چاپ آثارشان از هم پیشی می‌گیرند.

او معتقد است:

رمان پر فروش را نباید به این دلیل که بسیاری از مردم دوستش می‌دارند کنار گذاشت؛ همین محدودیت خود نشان می‌دهد که بیشتر مردم چه چیزی را نمایش انسانی در جامعه می‌دانند و بنابراین نشانه‌ای است از این که آن مردم جامعه را چگونه می‌بینند.

ادبیات عامه‌پسند حتی بیش از آن که بنمایاند این خوانندگان چه چیزی را حقیقت می‌پندارند نشان می‌دهد آنان آرزو دارند که چگونه چیزی حقیقت می‌داشت... [با این وجود] رمان عامه‌پسند با وجود برخی گستاخی‌ها پدیده ادبی بی‌خطری است.

زیرا پاورقی‌نویس رمان‌ها را بدیهی می‌داند و می‌پذیرد اما ادبیات پیشرو بی‌آن که پاسخ‌های ساده‌انگارانه‌ی ایدئولوژیک را بتواند بلاایجاد تردید در آنچه بدیهی‌انگاشته است پرسش‌هایی به وجود می‌آورد.

میرعابدینی نیز نظیر عنایت سمیعی، عقیده مشابهی در کارکرد پل‌گونه ادبیات عامه‌پسند برای رسیدن به ادبیات جدی دارد:

از میان خوانندگان رمان‌های عامه‌پسند می‌توان افراد کافی و ضروری برای ایجاد پایه فرهنگی ادبیات جدید برگزید زیرا ادبیات عامه‌پسند، ادبیاتی است که با سلیقه‌ها و گرایش‌های فکری عقب‌مانده‌اش در میان عامه کتابخوان‌ها ریشه دارد.

هدف از تحریر و تألیف این نوشتار آشنایی خوانندگان با نویسندگان مختلف با ذکر نمونه‌ی آثار آنان، بررسی و نقد و تفاوت بین این دو گونه‌ی ادبیات داستانی عامه‌پسند و ادبیات داستانی پیشرو و قضاوت آن با خوانندگان می‌باشد.